

Ornithologisch verslag Spitsbergen 1972

Door Hein Rijven en Fred van Olphen

Illustraties en kaarten: Hein Doeksen

Inleiding

De 'Nederlandse Spitsbergen Expeditie 1972' verbleef van 15 juni tot 20 augustus op Spitsbergen.

De 4 deelnemers waren: Hein Doeksen, Fred van Olphen, Loek en Hein Rijven.

Van 19 juni tot 7 juli maakte de expeditie een voettocht van Longyearbyen naar Agardhbukta aan de oostkust en terug; van 8 tot 20 juli voettochten in de omgeving van Longyearbyen en naar Bohemanfya; van 20 juli tot 17 augustus een tocht van Longyearbyen naar Brucebyen en vandaar naar Ny-Aalesund via de hoogste berg: Newtontoppen (1717 m).

Opmerking: in dit verslag wordt voor topografische namen de Noorse benaming gebruikt.

Het ornithologisch werk bestond uit de volgende onderdelen:

1. Veldwaarnemingen.

Totaal werden 32 soorten vastgesteld; zie 'Lijst van waargenomen soorten'. Een speciale inventarisatie werd gemaakt van de vogels en planten van Agardhbukta aan de noordelijke oever van Isfjorden.

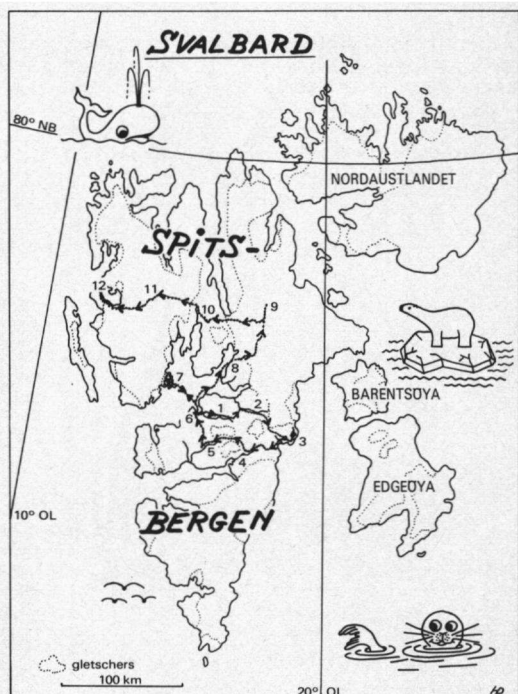
2. Ringen voor het Stavanger Museum in Noorwegen.

Er werden 33 exemplaren, behorende tot 4 soorten, geringd; zie 'Lijst van geringde soorten'.

3. Fotografie en film.

Gefotografeerd respectievelijk gefilmd werden 17 vogelsoorten.

Alle deelnemers hebben bijgedragen tot de ornithologische resultaten.

Gevolgde route van de expeditie. 1. Adventdalen, 2. Sassendalen, 3. Agardhbukta, 4. Kjellstrømdalen, 5. Reindalen, 6. Longyearbyen, 7. Bohemanfya, 8. Brucebyen, 9. Newtontoppen, 10. Dicksondalen, 11. Holteahlfonna, 12. Ny-Alesund.

Programma

- 15 juni : aankomst te Longyearbyen.
15-17 juni : dagtochten door Advent- en Longyeardalen.
19-26 juni : voettocht van Longyearbyen naar Agardhbukta aan de oostkust, voornamelijk door de toendra via Advent-, Esker-, Sassen-, Fulmar-, en Agardhdalen.
26-30 juni : excursies aan oostkust vanuit basiskamp, beklimming Myklegard- en Agardhfjelett (638 m).
30 juni- : voettocht van Agardhbukta naar Longyearbyen, voornamelijk door toendra via Agardh-,
7 juli : Klementiev-, Sir Martin-, Kjelleström-, Lundström-, Rein-, Gang-, To-, en Adventdalen; beklimming Lardyfjellet (730 m).
7-11 juli : verblijf in Longyeardalen.
11-15 juli : boottocht over Isfjorden, verblijf op Bohemanflya.
16-19 juli : voettochten naar Advent-, en Longyeardalen, Hotelneset, Bjørndalen en Grumantbyen.
20 juli : boottocht van Longyear- naar Brucebyen over Is- en Billefjorden.
21-22 juli : verblijf te Brucebyen, tochten naar Nordenskiöldbreen.
23 juli-
17 augustus: voettocht van Brucebyen naar Ny-Aalesund aan de westkust, voornamelijk over 2 ijskappen.
Route over Nordenskiöldbreen, Lomonosovfonna en Keplerbreen, langs Terrierfjellet, Bumerangkammen, Oberonhamaren, Uranusfjellet, Astronomfjellet en op 30 juli op Newton-toppen. Daarna via dezelfde weg terug naar Oberonhamaren en vervolgens over Uranusisen en Mittagfjellerbreen naar het Aalandvatnet.
Van 4-7 augustus door de toendra van Dicksonland, namelijk om Aalandvatnet, langs Odell- en Bulmanfjellet, via Zeipeldal, onder Grønhorg naar Dicksondalen.
Daarna over Battyebreen, Viftepasset, Snökollen, Holtedahlfonna, Kronebreen en Kongsvegen, langs Mansfieldfjellet, Diademet, Exilfjellet, Trekroner, Steindülpén, Pretender, Garwood en Nielsenfjellet naar de Kongsfjorden tot aan Ny-Aalesund.
17-18
augustus : verblijf te Ny-Aalesund.
19 augustus: boottocht van Ny-Aalesund naar Longyearbyen over Is- en via Tempelfjorden.

Het weer

De winter van 1971/72 was zacht, minder koud, te nat en werd gevolgd door een vroege lente met de grens van het pakijds iets noordelijker dan normaal. De fjorden aan de westkust waren bij onze aankomst al geruime tijd ijsvrij.

Tijdens ons verblijf in Longyearbyen en de tocht naar de oostkust heeft het enkele dagen geregend. Storm en mist waren geen uitzondering. Zomer 1972 kende Spitsbergen, evenals Noord-Europa, een hittegolf en was de temperatuur boven het gemiddelde met meer neerslag.

Tijdens onze tocht naar de oostkust en terug bedroeg de gemiddelde temperatuur: +6° C. Gedurende onze tocht naar de westkust was de gemiddelde temperatuur op de gletschers: -2° C.

Maximum temperatuur: +15° C. Longyearbyen 15 juni en Adventdalen 21 juni.

Minimum temperatuur: -9° C. Oberonhamaren (950 m) 2 augustus.

Gedurende de voettocht naar de westkust zaten wij soms dagen in de tent vast door sneeuwstormen en mist met een zicht van 10 meter.

Roodkeeldulker, meertje op Blomstrandhalvøya, 12 juli 1972

Foto: H. F. de Boer

Sneeuwhoen♂, Adventdalen, Spitsbergen, juni 1972

Foto: Fred van Olphen

Bohemanflya

Bohemanflya is een 10 km breed schiereiland aan de noordelijke oever van Isfjorden, tussen de Yoldia- en Borebukta. Het strekt zich over 12 km uit van de kaap Bohemanneset tot aan de Syltoppen (680 m). Deze aan de zuidzijde zeer lage en natte toendra heeft aan zijn oostkant een vogelrijke rotskust en aan de noord- en westzijde heuvelachtige, vogelarme morenes. Voor de zuidelijke oever liggen twee eilandengroepen, de 'Drie Eilanden' en de 'Tvillingholmene'. Deze konden wij slechts met de kijker afzoeken.

Bohemanflya werd in 1921 geïnventariseerd door G. J. van Oordt, in 1969 door C. H. Hoogendoorn, C. M. Lok en A. F. van Olphen. Deze laatsten stelden vast dat het aantal broedgevallen ten opzichte van 1921 sterk verminderd was, mogelijk door de koude zomer en de kilometers brede gordel ijs die in 1969 tot half juli rond het schiereiland lag.

In de zomer 1972 kwamen wij vrijwel tot dezelfde aantallen als in 1969. Daar in 1972 slechts 3½ dag waargenomen werd tegen 12 dagen in 1969, lag het aantal nestvondsten in 1972 natuurlijk lager.

Ten opzichte van 1969 is de Noordse Stern op Bohemanneset afgenomen van 4 naar 1 paar, de Zwarte Zeekoet van 25 naar waarschijnlijk 16 paar. Wel was dit jaar broeden van Kleine Rietgans en Brandgans op Bohemanflya of een der 'Drie Eilanden' of in directe omgeving zeker.

Lijst van waargenomen soorten:

1. Roodkeelduiker - *Gavia stellata* (Pontoppidan).

In Adventdalen baltsten op 15 juni 2 exemplaren op het meer, waar in 1969 een paar nestelde (Lok 1972). In Agardhdalen zwom een paar. Een roepende vogel boven het pakjys van Agardhbukta verdween richting Agardhdalen.

Op Bohemanflya vond Van Oordt (1921) de Roodkeelduiker een tamelijk talrijke broedvogel. Evenals Lok (1972) stelden wij geen broedgevallen vast. Wel troffen wij 3 x een zwemmend exemplaar op een toendraplas aan en vloog 1 x een roepend paar over.

Bij Brucebyen 22 juli een zwemmend exemplaar, over Aalandvatnet 3 augustus een vliegende vogel.

2. Noordse Stormvogel - *Fulmaris glacialis* (L.).

De Noordse Stormvogel is een van de meest voorkomende soorten op Spitsbergen. Wij zagen ze aan de kust, in het binnenland en boven de ijskappen zelfs in dichte mist.

Op 20 en 21 juni werden enkele vogels gezien, vlegend van Adventdalen naar Eskerdalen en omgekeerd. Op de kliffen van de Trehögdene, waar Esker- en Sassendalen samenkomen, zaten 22 juni tientallen exemplaren. Broeden is waarschijnlijk, evenals in Fulmardalen.

Tussen Is- en Storfjorden is een doortrekroute (Løvenskiold, 1963). Elke dag passeerden honderden Stormvogels in Sassen-, Fulmar-, en Agardhdalen. Dikwijls vlogen ze naar ons toe, maakten een cirkel en vervolgden hun weg. Sommige groetten 'hak-hak', dit in tegenstelling tot wat Løvenskiold (1963) zegt: 'on the wing the Fulmar is an absolutely silent bird!'

Tussen Agardhbukta en Van Mijenfjorden loopt een trekroute via Kjellströmdalen (Hakala, 1972). Wij zagen slechts enkele exemplaren. Op een rotsklif, 10 km van de oostkust zat 1 exemplaar in de nabijheid van een Ivoormeeuwkolonie.

In Lundström-, Rein- en Gangdalen werden max. 2 exemplaren op een dag waargenomen.

Voor het gletsjerfront van Borebreen, Wahlenbergbreen (120 ex.), Nordenskiöldbreen (ca. 800 ex.) en Kongsbreen (ca. 900 ex.) zochten honderden exemplaren voedsel.

Over Bohemanflya voor de Syltoppen is een vliegroute druk gebruikt door Noordse Stormvogel en Drieteenmeeuw.

Ten oosten van Billefjorden hoorden wij tientallen exemplaren roepen van hun nesten op Urmston- en Terrierfjellet. Boven de ijskap: 27 juli 2 ex. boven Lomonosovfonna bij de Ivoormeeuwkolonie, 28 juli 1 ex. boven Grusdievbreen, 30 juli 1 ex. boven Keplerbreen, 2 tot 4 augustus ca. 35 ex. boven Mittagfjellerbreen en Aalandvatnet. In Dicksonland slechts enkele waarnemingen.

Op de Viftepasset 1 dood exemplaar. Boven de Holtedahlfonna 2 x een exemplaar.

Op Steindülpén, Pretender en Garwood stelden wij broeden vast van hoogstens 70 exemplaren bij elkaar. De Noordse Stormvogel vertoont verschillende kleurfasen. Het merendeel had een grijze schaduw op borst en buik.

Bij Bjørnøya bedroeg het aantal lichte fase 10%. Te Agardhbukta kwamen wij bij tellingen gedurende teikens een half uur tussen 17.00 en 21.00 uur op aantallen van 85 tot 125 exemplaren.

Van de meest nabije vogels was ca. 80% donkere, circa 20% intermediaire fase. Het aantal extreem donkere vogels was bij Agardhbukta hoger dan op Bohemanflya.

3. Wintertaling - *Anas crecca* L.

Deze voor Spitsbergen zeldzame eend werd 3 x waargenomen. Op 16 juni vlogen 2 paar voor het Vitenskaphus in Longyearbyen langs, en verdwenen richting Adventdalen. De dag er na vlogen 2 paar over Adventdalen.

Op 16 juli probeerde een 'vleugellam' ♀ in Adventdalen ons van een toendraplas met 5 jongen te lokken.

4. IJseend - *Clangula hyemalis* (L.).

Op Bohemanflya werden elke dag IJseenden waargenomen, met als maximum 33 exemplaren op 14 juli. Enkele paren en solitaire exemplaren verbleven op de toendraplassen, de grootste aantallen zwommen dicht onder de kust in de fjord en op 12 juli een baltsend ♂. Nesten en jongen zijn niet gevonden.

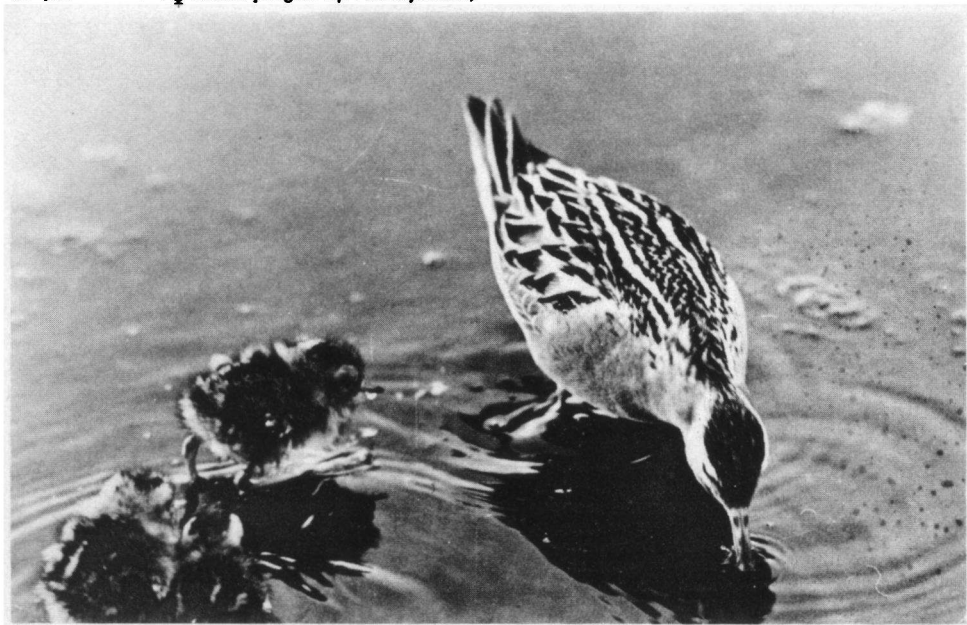
Bij Brucebyen zagen wij op 20 juli een exemplaar op een zoetwaterplas.

5. Eidereend - *Somateria mollissima borealis* (Brehm).

Deze soort was algemeen in Isfjorden, Agardhbukta en Kongsfjorden. Bij Agardhbukta telden wij ca. 450 exemplaren tussen de IJsschotsen, merendeels ♂♂. Voortdurend klonk hun roepen. Wij vonden verscheidene nesten.

Samenvatting broedresultaten:

15 juni	: 14 nesten op de zandbanken aan de monding van de Adventrivier nl. 3 nesten met 5 eieren, 2 nesten met 4 eieren, 2 nesten met 3 eieren, 3 nesten met 2 eieren, 4 nesten met 1 ei. De nesten lagen tussen het drijfhout en afval. De ♂♂ zaten nog bij de nesten. Totaal ca. 25 nesten;
3 juli	: 1 nest met 6 eieren waar Kjelleström- en Lundströmdalen samenkomen;
7 juli	: 1 nest met 4 eieren in Adventdalen bij Todalen;
11 juli	: 1 ♀ met 5 jongen op Nordfjorden;

Rosse Franjepoot ♂ met jongen, Bohemanflya, Spitsbergen 22 juli; 1969.

Foto: C. M. Lok.

Paartje Middelste Jager, Ny-Ålesund, 14 juli 1972

Foto: H. F. de Boer

- 13 juli : 3 ♀♀ met elk 4 jongen in Yoldiabukta;
 14 juli : 2 ♀♀ met elk 4 jongen voor Bohemanneset;
 16 juli : 6 ♀♀ met elk 3 tot 5 jongen op toendraplas in Adventdalen;
 23 juli : 2 ♀♀ met 4 jongen in Adolfbukta.

In het binnenland op 21 juni bij Arnicadalen overvliegend ♂, 3 juli in Lundströmdalen stroomopwaarts vliegend paar, zwemmend ♂. Op de toendra van Bohemanflya in 1921 nog een talrijke broedvogel (Van Oordt 1921), in 1969 1 nest (Lok 1972), nu werden slechts enkele Eidereenden waargenomen, alle ♀♀. Op zee honderden, dikwijls in gezelschap van enkele Koningseiders. Op de Tvillingholmene telden wij ca. 60 exemplaren. Op 23 juli streken 5 ♀♀ neer op de morene van de Nordenskiöldbreen.

6. Koningseider - *Somateria spectabilis* (L.).

Bij de monding van de Adventrivier zagen wij op 17 juni 2 ♂♂ op 19 juni 3 ♂♂ met 8 ♀♀, op 18 juli 1 ♂. Aan de oostkust werden 2 solitaire ♂♂ waargenomen en 1 paar, 1 ♂ verbleef in een groep Eidereenden. Voor de kusten van Bohemanflya telden wij op 12 juli totaal 170 exemplaren, voor bijna 2/3 ♂♂ en dikwijls in gezelschap van de Eidereend. Niet broedende ♀♀ verbleven op de zoetwaterplassen in aantallen van maximaal 7 exemplaren. Nesten werden niet gevonden en jongen niet gezien.

7. Middelste Zaagbek - *Mergus serrator* L.

In 1963 werd deze vogel voor het eerst waargenomen bij Kap Linné (Dhondt 1968). Op 14 juli zagen wij 1 ♂ langs de oostkust van Bohemanflya richting Yoldiabukta vliegen.

8. Kleine Rietgans - *Anser (fabalis) brachyrhynchus* (Baillon).

De 'Svalbard goose' werd geregeld waargenomen. Op 20 juni vloog een groep van 5 exemplaren stroomopwaarts boven de Adventrivier. Op 22 juni 5 waarnemingen: een groep van 7 exemplaren, trek-kend langs de Brentskardet richting Adventdalen, een paar vrijblijvend in Trehögdalen en 12 exemplaren in 3 groepen in Sassendalen. Op 23 juni: 13 exemplaren in 5 groepen in Sassendalen.

Langs de oostkust trok op 28 juni een groep van 7 vogels zuidwaarts.

Op Bohemanflya 4 waarnemingen. Op 12 juli voor het strand van Borebukta een groep van 26 exemplaren, vnl. jongen. Op 13 juli op het meer Vasskalven 1 paar met 5 ± 1 week oude jongen en een overvliegende groep van 4 exemplaren. Op 14 juli een groep van 6 exemplaren.

Op 22 juli troffen wij een leeg ganzennest op de morene van de Nordenskiöldbreen, waarschijnlijk van de Kleine Rietgans.

9. Witbuikrotgans - *Branta bernicla hrota* (O. F. Müller).

Eén waarneming: op 28 juni vloegen 2 exemplaren dicht onder de kust noordwaarts bij Agardhbukta.

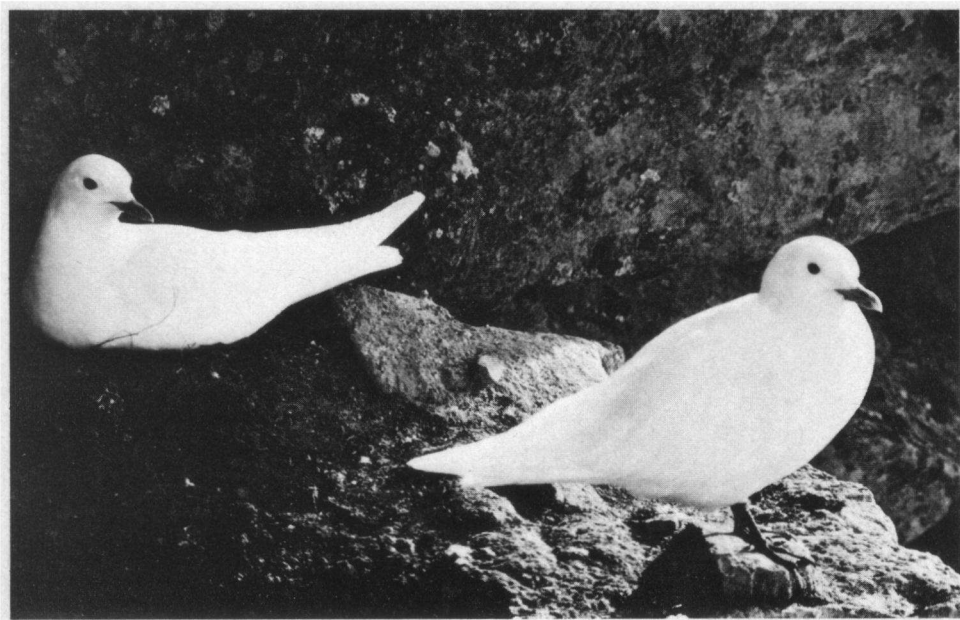
10. Brandgans - *Branta leucopsis* (Bechstein).

In Fulmardalen streek op 24 juni in een zware storm met regen een Brandgans vlak achter ons neer.

Op Bohemanflya 2 waarnemingen. Op 12 juli op een van de 'Drie Eilanden' leidden 3 paar adulte vogels 5 jongen (± 1 dag oud) naar het water, waar deze werden opgewacht door 10 volwassen vogels.

Bij Borebukta zwom een paar met 4 jongen. Waarschijnlijk waren de vogels in de rui.

Op 2 augustus vloog een groep van 9 exemplaren van Austfjorden over Aalandvatnet, richting Dicksonland.

voormeeuwen ♀, Agardhbukta, Spitsbergen juli 1972

Foto: Fred van Olphen

11. Alpensneeuwhoen - *Lagopus mutus hyperboreus* Sundev.

Negen solitaire ♂♂ werden waargenomen, alle in winterkleed en bijna alle op berghellingen. 3 x in Adventdalen bij Longyearbyen en aan voet van Bassen, in Fulmardalen voor Elfenbeinbreen, aan de oostkust aan de voet van de Agardhfjellet, op de helling van de Lardyfjellet, in Reindalen aan de voet van de Aasgaardfjellet, en aan de ingang van Gangdalen.

12. Bontbekplevier - *Charadrius hiaticula* L.

Zes paar werden geteld in Adventdalen niet ver van Longyearbyen. Op 15 juni liep een 'vleugellam' ♀ van 1 nest met 4 eieren. In Adventdalen voor en in het begin van Helvetiadalen 2 paar.

Bij Ny-Aalesund op 17 augustus 2 adulte vogels in 1 jong te midden van de Noordse Sterns.

13. Steenloper - *Arenaria interpres interpres* (L.).

Bij de hutten van Brucebyen verbleef een paar met 3 jongen. In Ny-Aalesund werden op 18 augustus 5 Steenlopers gezien, onder andere 2 jongen.

14. Paarse Strandloper - *Calidris maritima maritima* (Brünnich).

Deze soort is een van de meest voorkomende landvogels van Spitsbergen. Behalve op de ijskappen zagen wij dagelijks Paarse Strandlopers; zelfs vlak onder de top van de Agardhfjellet (638 m), op de eindmorene van de Battyebreen in Dicksonland en midden in het ijs op een morene van de Mansfieldfjellet. Verscheidene nesten en jongen werden gevonden.

Samenvatting broedresultaten:

20 juni: 1 nest met 4 eieren in Adventdalen aan de voet van de Tenoren;

22 juni: 2 nesten met 4 eieren, 1 aan het eind van Adventdalen, 1 in Trehøgdaalen;

23 juni: 1 nest met 4 eieren aan de ingang van Vendomdalen;

26 juni: 1 nest met 4 eieren in Agardhdalen, aan voet van Holmgardfjellet;

3 juli: 2 nesten met 4 eieren in Kjellström- en ingang Lundströmdalen;

4 juli: 1 nest met 4 eieren in Lundströmdalen;

5 juli: 1 nest met 4 eieren in Reindalen;

7 juli: 1 jong van 3 dagen in Adventdalen bij Todalen;

12 juli: 1 nest met 4 eieren op Bohemanflya, 50 m van de kust van Oienbukta;

13 juli: 1 nest met 2, 1 nest met 3 eieren (14 juli idem) op Bohemanflya;

16 juli: 2 jongen in Adventdalen bij Longyearbyen;

17 juli: 2 jongen bij ingang Bjørndalen;

20 juli: 2 jongen in Brucebyen;

5 aug.: 1 jong in Zeipeldalen;

16 aug.: 4 jongen bij Kongsfjorden aan de voet van een drieteenmeeuwkolonie.

Op 17 juli bestookte 1 exemplaar met een paar Sneeuwgorzen in Bjørndalen een Poolvos.

Op 20 juni werd in Adventdalen aan de voet van de Tenoren een groep van 10 exemplaren met 3 Bonte Strandlopers waargenomen.

Op Bohemanflya zagen wij vele groepen, voornamelijk aan de kust onder andere 55 exemplaren op Bohemanneset op 14 juli. 8 Vogels werden geringd.

15. Bonte Strandloper - *Calidris alpina* (L.)

De Bonte Strandloper was een regelmatige verschijning aan Adventfjorden bij Longyearbyen. Op 15 juni

werden 3 paar, waarvan 2 paar baltsend, op 16 juli 25 exemplaren geteld.

In Adventdalen verbleven op 20 juni 5 exemplaren waaronder 3 in een groep van 10 Paarse Strandlopers.

16. **Rosse Franjepoot** - *Phalaropus fulicarius* (L.).

De vogel werd in Adventdalen en Bohemanflya gezien. In Adventdalen op 15 juni een baltsend paar op een zoetwatermeer en op 16 juli 1 ♂ aan dit zelfde water.

Op Bohemanflya een veel geziene soort voornamelijk aan de oostkust en de punt; hoogste aantal op 12 juli 29 exemplaren. Op 12 juli werd een nest gevonden 80m uit de kust in een spleet in hoog gras op een heuveltje omgeven met toendrawater. Om 2.00 uur waren er 3 jongen en 1 ei, om 12.00 uur 4 jongen. De 3 oudsten werden geringd. Op 15 juli werd het ♂ met 3 jongen 300 m van de nestelplaats teruggevonden. Het niet geringde en kleinste jong was één van hen. Deze werd als laatste geringd.

17. **Grauwe Franjepoot** - *Phalaropus lobatus* (L.).

De enige waarneming was een voedselzoekend ♀ op een plas bij Longyearbyen op 15 juni.

18. **Middelste Jager** - *Stercorarius pomarinus* (Temminck).

Twee waarnemingen in het binnenland. Op 24 juni 1 exemplaar bij de Fulmarbreen richting Elfenbeinbreen vliegend, op 26 juni 1 ad. exemplaar boven Agardhdalen. Beide exemplaren behoorden tot de lichte fase.

19. **Kleine Jager** - *Stercorarius parasiticus* (L.).

Deze vogel is algemeen op Spitsbergen. Wij namen Kleine Jagers waar in Adventdalen, Agardhdalen, Agardhbukta, Bohemanflya, Brucebyen en Kongsfjorden.

Drie nesten werden gevonden. Aan de oostkust 1 nest met 1 ei op 20 juni. Het nest lag op een mospol in het natte zand vlak bij de kliffen. Op de lage toendra van Bohemanflya 2 nesten met 2 eieren nl. op 13 en 14 juli. Een nest lag in de natte toendra op een mosheuveltje 3400 m, de ander 1000 m uit de kust. Waarschijnlijk 1 broedgeval in Adventdalen bij Longyearbyen.

Behalve 1 intermediair exemplaar op Bohemanflya behoorden alle vogels tot de lichte fase (evenals Lok 1972). Bij Agardhbukta werd tweemaal waargenomen dat een Ivoormeeuw met aas werd nagezeten.

20. **Kleinste Jager** - *Stercorarius longicaudus* Vieillot.

Bij Agardhbukta vloog op 28 juni een groep van 4 exemplaren zuidwaarts.

Bijzonder was een broedgeval in Reindalen ter hoogte van de Battfjellet op 5 juli. Bij nadering begon de broedende vogel luid 'kiet-kiet' te roepen. Op 15 m afstand vloog de jager op, kwam recht op ons af en streek 40 m verder zonder geluid te maken neer. De vogel pikte naar de grond, plukte in zijn veren, vloog nu en dan zonder te roepen over en was in het geheel niet agressief, dit in tegenstelling met *Løvenskiöld* (blz. 233). Het nest lag tussen de Poolwilg (*Salix polaris*) met een aangepikt ei en een jong met eiland. In een gat naast het nest lag de lege eischaal. Eén vogel werd geringd.

21. **Grote Burgemeester** - *Larus hyperboreus* Gunnerus.

In Is-, Bille- en Kongsfjorden is deze meeuw zeer talrijk en vaak in groepen van tientallen exemplaren aanwezig; op de vuilnisbelt van Longyearbyen zelfs met honderden exemplaren aanwezig. Op de Tvillingholmane voor Bohemanflya zaten ca. 55 vogels met een 60-tal Eidereenden.

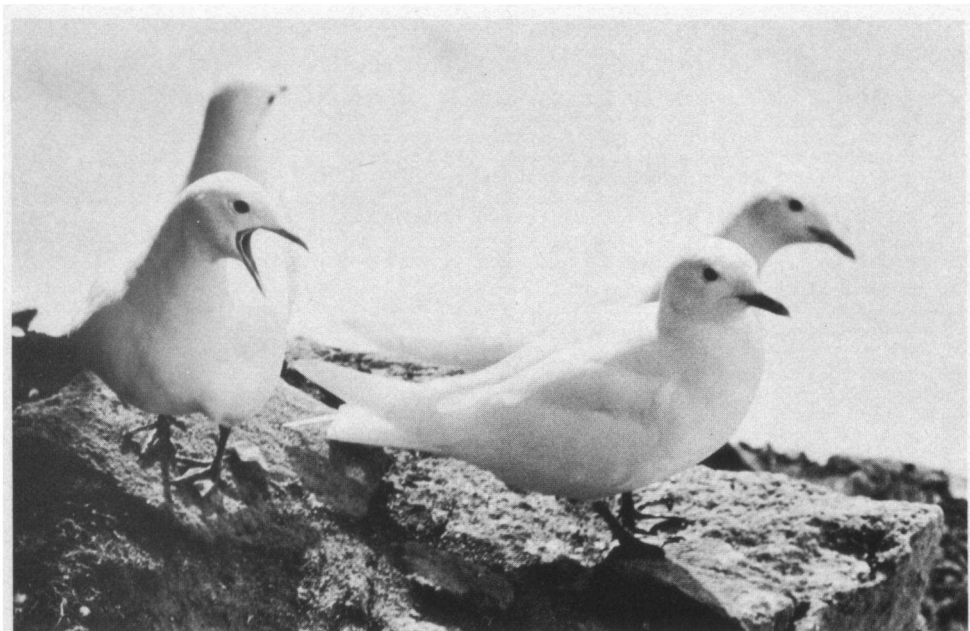
Bij Agardhbukta telden wij 20 tot 40 exemplaren per dag. Bij een stuk varkensschouder dat in staat van ontbinding verkeerde, wachtten 8 exemplaren, terwijl er nooit meer dan 1 tegelijk at.

In het binnenland zagen wij voornamelijk solitaire exemplaren. Dikwijls streek er een naast de tent neer.

Kleine Alk, Longyeardalen, juli 1972 Spitsbergen

Foto: Fred van Olphen

Ivoormeeuwen, Agardhbukta, juli 1972 Spitsbergen

Foto: Fred van Olphen

De burgemeester die dat deed op de oostelijke ijskap op ca. 100 m van een Ivoormeeuwkolonie werd 10 minuten lang furieus aangevallen en werd daarna met rust gelaten.

Op de Astronomfjellet boven een kolonie van de Kleine Alk 1 exemplaar; aan het Aalandvatnet 1 paar; boven de Kongsvegen bij de Garwood 1 exemplaar.

Bijna alle waarnemingen betroffen uitgekleurde vogels. Behalve 1 dode 2e jaars op Bohemanfya en 15 1e jaars en 5 2e jaars expl. op 16 augustus aan de Kongsfjorden.

22. Grote Mantelmeeuw - *Larus marinus* L.

De Grote Mantelmeeuw wordt steeds vaker gezien in het Svalbardareaal. Bij Bjørnøya werden 15 exemplaren geteld, bij de Tvillingholmane in Isfjorden op 12 juli 2 vogels. In 1969 broedde hier een paar (Lok 1972).

23. Zilvermeeuw - *Larus argentatus* Pontoppidan.

Twee exemplaren werden waargenomen: 1 bij Bjørnøya en 1 bij Agardhbukta. In 1950 bereikte de Zilvermeeuw Spitsbergen (Løvenskiold 1963). Waarschijnlijk is dit de eerste waarneming aan de oostkust.

Te Agardhbukta zagen wij de vogel dagelijks bij het aas. Als een Grote Burgemeester of Ivoormeeuw ervan vragen bleef hij wachten. De Zilvermeeuw had vleeskleurige poten, zijn mantel was donkerder grijs als van de ons bekende vogels in Nederland.

24. Vorkstaartmeeuw - *Xema sabini* (Sabine).

Op 12 juli cirkelde een ad. exemplaar in zomerkleed boven ons op Bohemanneset. Hij werd aangevallen door Noordse Sterns die daar nestelden.

Op 16 augustus streek een ad. vogel eveneens in zomerkleed neer in de Kongsfjorden te midden van een troep foeragerende Drieteenmeeuwen en Noordse Stormvogels.

25. Ivoormeeuw - *Pagophila eburnea* (Phipps).

Deze witte meeuw namen wij waar aan de oostkust en op de 2 ijskappen; 2 kolonies werden gevonden. Bij Agardhbukta vlogen geregeld solitaire exemplaren langs. De Grote Burgemeester kon de vogel van het aas daar afhouden. Bij onze nadering vlogen burgemeester en Zilvermeeuw op, de Ivoormeeuw streek neer bij het aas en begon er snel aan te rukken. Eerst op 10 m liep hij weg. Twee maal achtervolgde een Kleine Jager een Ivoormeeuw die van dit vlees gegeten had.

Op 2 juli ontdekten wij 10 km ten westen van Agardhbukta en het pakis op ca. 650 m hoogte een kolonie van 27 nesten. De nesten lagen op een 35 m hoge klifwand 5 tot 10 m onder de rand op uitstekende punten, en in rotsspleten. Eén zelfs in zo'n nauwe spleet dat de broedende vogel bij het opstaan zijn kop stootte.

De nesten waren samengesteld uit mos en enkele witte veertjes, 3 lagen op een mospol.

Buiten 3 nesten met 1 ei hadden alle 2 eieren. Op 3 juli slechts 2 nesten met 1 ei. De snavelbasis is blauwgrijs, de voorste snavelhelft geel van kleur, met dikwijls een oranje tot rode punt. Dit laatste is geen sexekenmerk.

Op de ijskappen de volgende waarnemingen: op 27 juli een kolonie van 11 nesten op een 40 m hoge nunatak op de oostelijke ijskap. De nesten lagen enkele meters onder de rand, in enkele zaten kleine jongen. Een Grote Burgemeester die op 50 m van de tent en circa 100 m van de kolonie stond werd 10 minuten lang aangevallen door elkaar afwisselende Ivoormeeuwen. Onze faeces waren aangepikt.

Waarnemingen van solitaire exemplaren: 28 juli bij de Uranusfjellet; 2 augustus boven Uranusisen, Ramsayfjellet en Mittaglefjellbreen; 4 augustus boven Odellfjellet; 11 augustus bij Tre Kroner; 15 augustus boven Kongsvegen.

26. Drieteenmeeuw - *Rissa tridactyla tridactyla* (L.).

Een van de meest voorkomende vogels van Spitsbergen. Op Bohemanfiya maakten tientallen exemplaren gebruik van een route voor de Syltoppen tussen Yoldia- en Borebukta.

Waarnemingen in het binnenland boven de ijskappen: 23 juli een groep in de mist boven de Nordenskiöldbreen, 26 juli 1 exemplaar bij Terrierfjellet, 30 juli 1 groep van 12 exemplaren over Keplerbreen, 3 augustus 19 exemplaren in 2 groepen over Mittaglefflerbreen, 15 augustus 1 exemplaar boven Kongsvegen.

Drie broedkolonies: 60 paar in de rotsen van de oostkust en 2 kolonies aan de Kongsfjorden bij de Lovénbreen ten oosten van Ny-Aalesund. Bij de laatste kolonie ook verscheidene Zwarte Zeekoeten. Onder de kolonie groeide veel en hoog *Cochlearia officinalis*, dat ook in de nesten was verwerkt en *Saxifraga cernua*. De sneeuw was rood van de uitwerpselen.

27. Noordse Stern - *Sterna paradisaea* Pontoppidan.

De Noordse Stern is zeer algemeen aan Is- en Kongsfjorden.

Broedkolonies werden geconstateerd bij Longyearbyen, monding Adventrivier, Bohemanfiya, Brucebyen en Ny-Aalesund.

Op de zandplaten in de Adventdelta op 15 juni ca. 40 paar, nesten nog leeg; 16 juli 35 nesten namelijk 1 nest met 3 eieren, 8 nesten met 2 eieren, 15 nesten met 1 ei, 5 nesten met 1 ei en 1 jong, 3 nesten met 1 jong, 3 nesten met 2 jongen.

Op Bohemanneset 1 nest met 2 eieren. De sterns bestookten een Vorkstaartmeeuw. Op een der 'Drie Eilanden' 6 broedparen.

Bij Brucebyen: 8 broedparen onder andere 2 jongen.

Bij Agardhbukta werden 18 paar dagelijks op vrijwel de zelfde plaats vissend aangetroffen. Aan het Aalandvatnet 2 paar.

Op 17 augustus bij Ny-Aalesund nog niet-vliegvlugge jongen. 19 vogels geringd.

28. Kleine Alk - *Plautus alle alle* (L.).

Zeer talrijk in Isfjorden. 14 Juli ca. 1250 exemplaren op trek naar de broedplaatsen van 21.00 tot 21.30 uur. Grote kolonies in Longyear- en Bjørndalen.

Op 30 juli ontdekten wij ca. 40 Kleine Alken op de Astronomfjellet en 18 exemplaren op de Newtonstoppen, 25 km van het meest nabije water.

Op 16 augustus nog maar 20 exemplaren in de Kongsfjorden.

29. Dikbekzeekoet - *Uria lomvia lomvia* (L.).

Deze vogel werd in grote aantallen waargenomen op Isfjorden en aan Agardhbukta. Bijvoorbeeld op 29 juni van 17.30 - 20.00 uur ca. 1950 exemplaren in 24 groepen op voedsel trek noordwaarts bij Agardhbukta; op 14 juli van 21.00 - 21.30 uur ca. 890 exemplaren op (voedsel) trek zuidwaarts langs Bohemanneset.

30. Zwarte Zeekoet - *Cephus grylle mandti* (Mandt).

Op Isfjorden altijd in kleine aantallen aanwezig, zelfs onder de ijswal van de Wahlenbergbreen. Bij Agardhbukta tussen de ijschotsen circa 500 exemplaren. Kolonies troffen wij op de kliffen van de oostkust, circa 500 exemplaren; bij de Ivoormeeuwkolonie 10 km ten westen van Agardhbukta circa 70 exemplaren; op Bohemanfiya 18 exemplaren en bij de drieteenmeeuwkolonie (16 aug.) ten oosten van Ny-Aalesund.

31. Papegaaidukker - *Fratercula arctica naumanni* (Norton).

Weinig Papegaaidukkers werden waargenomen. Bij Kap Linné 5 exemplaren en foeragerend op Isfjorden circa 35 exemplaren, Bohemanneset 15 exemplaren en Tempelfjorden 20 exemplaren.

**Omgeving Ny-Aalesund, vanaf Blomstrandhalvøya (12 uur 's nachts),
11-12 juli 1972**

Foto: H. F. de Boer

Muskusossen, Adventdalen, Spitsbergen, juni 1972

Foto: Hein Doeksen

32. Sneeuwgorz - *Plectrophenax nivalis nivalis* (L.).

Waar geschikte nestelgelegenheden zijn en begroeiing is, is deze zangvogel algemeen. Behalve bij Agardhbukta en op de ijskappen werd de Sneeuwgorz dagelijks waargenomen. Wij hoorden 2 x het liedje op de Astronomfjellet midden op de ijskap. Er was spaarzaam mos en op de Newtontoppen vlogen enkele muggen.

Samenvatting broedresultaten:

20 juni: 1 nest met 5 eieren in Adventdalen bij Bassen;

7 juli: uitgevlogen jongen in Longyearbyen, zwart van het kolengruis;

14 juli: 1 nest met 5 jongen (o.a. 1 dood) van 5 dagen op Bohemanflya;

4 aug.: 1 paar met 3 jongen bij Odellfjellet;

18 aug.: nog jongen bij Ny-Aalesund.

Op 17 juli bestookten een paar en een Paarse Strandloper een Poolvos in Bjørndalen.

Lijst van geringde soorten:

1. Paarse Strandloper - *Calidris maritima maritima* (Brünnich).

20 juni: 1 adult - in Adventdalen aan voet Tenoren; no. 862351

7 juli: 1 juv. - in Adventdalen bij Todalen; no. 862352

16 juli: 2 juv. - in Adventdalen bij Longyearbyen; no. 862354-5

17 juli: 2 juv. - bij ingang Bjørndalen; no. 862356-7

23 juli: 2 juv. - bij Brucebyen; no. 862358-9

2. Rosse Franjepoot - *Phalaropus fulicarius* (L.).

12 juli: 1 adult + 3 juv. : op Bohemanflya; no. 862386-389

15 juli: 1 juv. - op Bohemanflya; no. 862353

3. Kleinste Jager - *Stercorarius longicaudus* Vieillot.

5 juli: 1 juv. - in Reindalen ter hoogte van Battfjellet; no. 660622

4. Noordse Stern - *Sterna paradisaea* Pontoppidan.

17 juli: 16 juv. - in Longyear- en Adventdalen; no. 7130801-2, no. 7130901-914

18 juli: 1 juv. - in Adventdalen; no. 7130915

21 juli: 1 juv. - bij Brucebyen; no. 7130803

17 aug.: 1 juv. - aan Kongsfjorden bij Ny-Aalesund; no. 7130805.

● Hein Rijven en Fred van Olphen, Apeldoornselaan 86, 's-Gravenhage.

'Publicatie Vogelpopulatie-Onderzoek Ockenrode'.

Artikel ontvangen: 20 januari 1974.

LITTERATUUR:

Dhondt, André A. et alii (1968): Some observations on the Avifauna of West-Spitsbergen 1965. Le Gerfaut no. 59, 219-237.

Filipse, E. & J. W. de Roever (1964): Ornithological observations made in Spitsbergen in the summer of 1963. Ardea 52, 219-222.

Hakala, A. V. K. (1972): Observations on the bird fauna of Spitsbergen between Van Mijenfjorden and Agardhdalen. Sterna 11, 46-50.

Korte, J. de (1972): Birds observed and collected bij 'De Nederlandse Spitsbergen Expeditie' in West and East Spitsbergen, 1967 and 1968-69: first, second and third part. Beaufortia no. 253, 113-150; no. 257, 197-232; no. 261, 23-58. Amsterdam.

Lok, C. M. (1972): Ornithologisch verslag Spitsbergen 1969. Het Vogeljaar 20, 49-58.

Lok, Martin (1970): Van kust tot kust. De Berggids 37, 25-33.

Løvenskiold, H. L. (1963): Avifauna Svalbardensis. Norsk Polarinstitutt. Oslo.

Olphen, Fred van (1970): Svalbard: het land van koele kusten. De Berggids, 37, 22-23.

Oordt, G. J. van (1921): Ornithological notes from Spitsbergen and Northern Scandinavia. Ardea 10, 129-170.

Rijven, Hein (1972): Dagboek van de 'Nederlandse Spitsbergen Expeditie 1972'. (niet gepubl.).

Strijbos, Jan P. (1957): Svalbard. Zwerftocht langs de koele stranden van Spitsbergen. Amsterdam.

Vreugdenhil, J. & B. A. Regensburg (1973): Ornithological report Spitsbergen 1969. Leiden.